Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 16. januarja 2014*

„Predlog za sprejetje predhodne odločbe — Sodna pristojnost v civilnih in gospodarskih zadevah — Uredba (ES) št. 44/2001 — Odgovornost za proizvod z napako — Blago, proizvedeno v eni državi članici in prodano v drugi državi članici — Razlaga pojma ‚kraj, kjer je prišlo ali kjer grozi škodni dogodek‘ — Kraj dogodka, ki je vzrok za škodo“

V zadevi C-45/13,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Oberster Gerichtshof (Avstrija) z odločbo z dne 28. novembra 2012, ki je prispela na Sodišče 28. januarja 2013, v postopku

Andreas Kainz

proti

Pantherwerke AG,

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi L. Bay Larsen, predsednik četrtega senata, M. Safjan (poročevalec) in J. Malenovský, sodnika,

generalni pravobranilec: N. Jääskinen,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za A. Kainza K. Kozák, odvetnik,

— za avstrijsko vlado A. Posch, agent,

— za češko vlado M. Smolek in J. Vláčil, agenta,

— za vlado Združenega kraljestva S. Brighouse, agentka, skupaj s S. Lee, barrister,

— za Evropsko komisijo W. Bogensberger in A.-M. Rouchaud-Joët, agenta,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

* Jezik postopka: nemščina.

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 5, točka 3, Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med A. Kainzem s stalnim prebivališčem v Salzburgu (Avstrija) in družbo Pantherwerke AG s sedežem v Nemčiji zaradi odškodninske tožbe na podlagi odgovornosti za proizvode z napako, ki jo je A. Kainz vložil po nesreči, ki jo je imel v Nemčiji s kolesom, ki ga je v tej državi članici proizvedla družba Pantherwerke AG in ga je kupil pri trgovcu na drobno v Avstriji.

Pravni okvir

Uredba št. 44/2001

3 V uvodnih izjavah 2, 11, 12 in 15 Uredbe št. 22/2001 je navedeno:

„(2) Določene razlike med nacionalnimi predpisi, ki urejajo pristojnost in priznanje sodnih odločb, ovirajo nemoteno delovanje notranjega trga. Nujno je potrebno sprejetje določb za poenotenje kolizijskih pravil glede pristojnosti v civilnih in gospodarskih zadevah ter za poenostavitev formalnosti, s ciljem hitrega in enostavnega priznanja ter izvršitve sodnih odločb držav članic, ki jih zavezuje ta uredba.

[…]

(11) Pravila o pristojnosti morajo biti čimbolj predvidljiva in morajo temeljiti na načelu, da se pristojnost praviloma določa po stalnem prebivališču toženca, pri čemer mora taka pristojnost vedno obstajati, razen v nekaterih točno opredeljenih primerih, v katerih je zaradi predmeta pravde ali avtonomije strank upravičena druga navezna okoliščina. Da bi postala skupna pravila preglednejša in da ne pride do kolizije pristojnosti je treba stalno prebivališče pravne osebe opredeliti kot avtonomen koncept.

(12) Poleg stalnega prebivališča toženca mora obstajati tudi alternativna podlaga pristojnosti, ki temelji na tesni povezavi med sodiščem in sporom, ali ki je v interesu ustreznosti sodnega varstva.

[…]

(15) V interesu ustreznega sodnega varstva je treba čimbolj zmanjšati možnost sočasnih postopkov in zagotoviti, da v dveh državah članicah niso izdane nezdružljive sodne odločbe. […]“

4 V členih od 2 do 31 te uredbe, ki spadajo pod poglavje II, se obravnavajo pravila o pristojnosti.

5 Člen 2(1) v oddelku 1 tega poglavja, naslovljenem „Splošne določbe“, določa:

„Ob upoštevanju določb te uredbe so osebe s stalnim prebivališčem v državi članici ne glede na njihovo državljanstvo tožene pred sodišči te države članice.“

6 Člen 3(1) v istem oddelku te uredbe določa:

„Osebe s stalnim prebivališčem v državi članici so lahko tožene pred sodišči druge države članice samo na podlagi pravil, opredeljenih v oddelkih od 2 do 7 tega poglavja.“

7 Člen 5, točka 3, iste uredbe v oddelku 2 poglavja II, naslovljenem „Posebna pristojnost“, določa:

„Oseba s stalnim prebivališčem v državi članici je lahko tožena v drugi državi članici:

[…]

3. v zadevah v zvezi z delikti ali kvazidelikti pred sodišči kraja, kjer je prišlo ali kjer grozi škodni dogodek.“

Uredba (ES) št. 864/2007

8 V uvodni izjavi 7 Uredbe (ES) št. 864/2007 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. julija 2007 je o pravu, ki se uporablja za nepogodbene obveznosti (Rim II) (UL L 199, str. 40), navedeno:

„Vsebinsko področje uporabe in določbe te uredbe bi morale biti skladne z Uredbo [št. 44/2001] in instrumenti o pravu, ki se uporablja za pogodbene obveznosti.“

9 Člen 5 te uredbe, naslovljen „Odgovornost za izdelke“, določa:

„1. Brez poseganja v člen 4(2) je pravo, ki se uporablja za nepogodbene obveznosti, nastale zaradi škode, ki so jo povzročili izdelki z napako, naslednje:

(a) pravo države, kjer je imela oseba, ki je utrpela škodo, v času nastale škode običajno prebivališče, če se je izdelek tržil v tej državi; ali, če to ni mogoče,

(b) pravo države, v kateri je bil izdelek kupljen, če se je izdelek tržil v tej državi; ali, če to ni mogoče,

(c) pravo države, v kateri je nastala škoda, če se je izdelek tržil v tej državi.

Vendar pa je pravo, ki se uporablja, pravo države, v kateri ima oseba, za katero se zatrjuje, da je odgovorna, običajno prebivališče, če ta oseba v razumnih okvirih ni mogla predvideti trženja izdelka ali izdelka iste vrste v državi, kjer se uporablja pravo iz (a), (b) ali (c).

2. Kadar je iz vseh okoliščin primera razvidno, da je škodno dejanje očitno v tesnejši zvezi z drugo državo kot z državo iz odstavka 1, se uporablja pravo druge države. Očitno tesnejša zveza z drugo državo bi lahko temeljila zlasti na že obstoječih razmerjih med strankama, kot denimo pogodba, ki je tesno povezana z obravnavanim škodnim dejanjem.“

Direktiva 85/374/EGS

10 Člen 11 Direktive Sveta z dne 25. julija 1985 o približevanju zakonov in drugih predpisov držav članic v zvezi z odgovornostjo za proizvode z napako (85/374/ES) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 1, str. 257), kakor je bila spremenjena z Direktivo 1999/34/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. maja 1999 (UL, poglavje 15, zvezek 4, str. 147), določa:

„Države članice v svoji zakonodaji določijo, da pravice, ki jih ima oškodovanec po tej direktivi, prenehajo po izteku 10 let od dne, ko je dal proizvajalec dejanski proizvod, ki je povzročil škodo, v promet, razen če je oškodovanec v tem času sprožil sodni postopek zoper proizvajalca.“

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

11 Družba Pantherwerke AG je podjetje s sedežem v Nemčiji, ki proizvaja in trži kolesa. A. Kainz, stanujoč v Salzburgu, je 3. novembra 2007 pri družbi Funbike GmbH s sedežem v Avstriji kupil kolo, ki ga je proizvedla družba Pantherwerke AG. Ko se je s tem kolesom 3. julija 2009 vozil v Nemčiji, je A. Kainz padel in se pri tem poškodoval.

12 A. Kainz je pri Landesgericht Salzburg na podlagi odgovornosti za proizvode z napako zahteval, da mu družba Pantherwerke AG izplača 21.200 EUR, povišanih za obresti in povezane stroške, ter da se ugotovi odgovornost tega podjetja za bodočo škodo, nastalo zaradi nesreče. A. Kainz zatrjuje, da je padel zaradi tega, ker sta se konici vilic ločili od vilic kolesa. Družba Pantherwerke naj bi bila kot proizvajalka proizvoda odgovorna za to proizvodno napako.

13 A. Kainz se v zvezi s pristojnostjo sodišča sklicuje na člen 5, točka 3, Uredbe št. 44/2001. Kraj dogodka, ki je vzrok za škodo, naj bi bil v Avstriji, ker je bilo kolo tam dano v promet, torej tisti kraj, kjer je bilo dano na voljo končnemu uporabniku v obliki komercialnega trženja.

14 Družba Pantherwerke AG izpodbija mednarodno pristojnost avstrijskih sodišč. Kraj dogodka, ki je vzrok za škodo, naj bi bil v Nemčiji. Po eni strani naj bi bil proizvodni proces v Nemčiji, po drugi pa naj bi bil s tem, da je bil poslan s sedeža tožene stranke, dan v promet v Nemčiji.

15 Prvostopenjska in pritožbena sodišča, pri katerih je A. Kainz vložil pravno sredstvo, so se izrekla za mednarodno nepristojna.

16 Predložitveno sodišče, pri katerem je bila vložena zahteva za revizijo, meni, da je treba razjasniti pojem kraja dogodka, ki je vzrok za škodo, s področja odgovornosti za proizvode z napako.

17 Oberster Gerichtshof je v teh okoliščinah prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali je treba izraz ‚kraj, kjer je prišlo ali kjer grozi škodni dogodek‘ v členu 5, točka 3, [Uredbe št. 44/2001] pri odgovornosti za proizvode z napako razlagati tako:

(a) da je kraj dogodka, ki je vzrok za škodo („Handlungsort“), kraj, kjer ima proizvajalec sedež;

(b) da je kraj dogodka, ki je vzrok za škodo („Handlungsort“), kraj, kjer je bil proizvod dan v promet;

(c) da je kraj dogodka, ki je vzrok za škodo („Handlungsort“), kraj, kjer je uporabnik kupil proizvod?

2. Če je odgovor na [točko (b) prvega vprašanja] pritrdilen:

(a) Ali je proizvod dan v promet takrat, ko pride iz postopka izdelave proizvajalca in vstopi v postopek trženja, v katerem je ponujen javnosti, da ga uporabi ali potroši?

(b) Ali je proizvod dan v promet takrat, ko se strukturirano trži končnim potrošnikom?“

Vprašanji za predhodno odločanje

18 S tema vprašanjema, ki ju je treba obravnavati skupaj, želi predložitveno sodišče v bistvu izvedeti, kako je treba v primeru uveljavljanja odgovornosti proizvajalca za proizvod z napako razlagati člen 5, točka 3, Uredbe št. 44/2001, da bi se določil kraj dogodka, ki je vzrok za škodo.

19 Da bi odgovorili na to vprašanje, je treba najprej spomniti, da je treba v skladu z ustaljeno sodno prakso določbe Uredbe št. 44/2001 razlagati samostojno ob upoštevanju njenega sistema in ciljev (glej zlasti sodbi z dne 16. julija 2009 v zadevi Zuid-Chemie, C-189/08, ZOdl., str. I-6917, točka 17, in z dne 3. oktobra 2013 v zadevi Pinckney, C-170/12, točka 23).

20 Nato je treba pojasniti, da čeprav je iz uvodne izjave 7 Uredbe št. 864/2007 razvidno, da je skušal zakonodajalec Unije zagotoviti skladnost med Uredbo št. 44/2001 in stvarnim področjem uporabe ter določbami Uredbe št. 864/2007, pa iz tega ne sledi, da bi bilo zato treba določbe Uredbe št. 44/2001 razlagati ob upoštevanju določb Uredbe št. 864/2007. V nobenem primeru želena skladnost ne more pripeljati do tega, da bi se določbe Uredbe št. 44/2001 razlagale v nasprotju z njenim sistemom in cilji.

21 V zvezi s tem je treba spomniti, da sistem določitve splošnih pristojnosti iz določb poglavja II Uredbe št. 44/2001 temelji na splošnem pravilu, navedenem v njenem členu 2(1), na podlagi katerega so lahko osebe s stalnim prebivališčem v državi članici ne glede na državljanstvo tožene pred sodišči te države članice. V poglavju II, oddelek 2, Uredbe št. 44/2001 je le z odstopanjem od tega splošnega načela o pristojnosti sodišč glede na stalno prebivališče tožene stranke določenih nekaj pravil o posebnih pristojnostih, med katerimi je tisto iz člena 5, točka 3, te uredbe (sodba z dne 18. julija 2013 v zadevi ÖFAB, C-147/12, točka 30 in navedena sodna praksa).

22 Navedene določbe o posebni pristojnosti je treba razlagati ozko, kar ne dopušča razlage zunaj primerov, ki so izrecno navedeni v navedeni uredbi (zgoraj navedena sodba ÖFAB, točka 31 in navedena sodna praksa).

23 Vendar pa je iz ustaljene sodne prakse razvidno, da je treba v primeru, ko kraj, v katerem je bilo storjeno dejanje, na katerem temelji deliktna ali kvazideliktna odgovornost, in kraj, v katerem je to dejanje povzročilo škodo, nista ista, besedno zvezo „kraj, kjer je prišlo do škodnega dogodka,“ iz člena 5, točka 3, Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da obsega kraj, v katerem je nastala škoda, in kraj dogodka, ki je vzrok za to škodo, tako da je tožena stranka lahko po izbiri tožeče stranke tožena pred sodiščem enega ali drugega kraja (glej zlasti zgoraj navedeni sodbi Zuid-Chemie, točka 23, in Pinckney, točka 26).

24 Ker mora opredelitev ene od naveznih okoliščin omogočati določitev pristojnosti sodišča, ki je objektivno najprimernejše za presojo, ali so predpostavke odgovornosti tožene stranke izpolnjene, je lahko sodišče, ki veljavno odloča, le tisto, katerega območje je povezano z upoštevno navezno okoliščino (glej zgoraj navedeno sodbo Pinckney, točka 28 in navedena sodna praksa).

25 V okviru spora, o katerem predložitveno sodišče odloča v glavni stvari, ni sporno, da se to sodišče sprašuje izključno o določitvi kraja, v katerem je bilo storjeno dejanje, ki je vzrok za škodo.

26 Sodišče je glede tega že pojasnilo, da je v primeru odgovornosti za proizvod z napako ta kraj tam, kjer je nastal dogodek, ki je povzročil škodo samemu proizvodu (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Zuid-Chemie, točka 27). Ta okoliščina je načeloma v kraju, kjer je bil zadevni proizvod izdelan.

27 Ker bližina kraja, kjer je nastal dogodek, ki je povzročil škodo samemu proizvodu, zaradi možnosti pridobivanja dokazov za zadevno napako olajšuje učinkovito vodenje postopka in torej učinkovito izvajanje sodne oblasti, je dodelitev pristojnosti sodišču, na področju katerega je ta kraj, v skladu z namenom posebne pristojnosti iz člena 5, točka 3, Uredbe št. 44/2001, to je z obstojem posebno tesne zveze med sporom in sodiščem kraja, kjer je prišlo do škodnega dogodka (glej v tem smislu zgoraj navedeni sodbi Zuid-Chemie, točka 24, in Pinckney, točka 27).

28 Dodelitev pristojnosti sodišču kraja proizvodnje zadevnega proizvoda poleg tega ustreza zahtevi po predvidljivosti pravil o konkurenci, ker lahko tako toženi proizvajalec kot tožeča žrtev razumno predvidita, da bo to sodišče najbolje usposobljeno za odločanje o sporu, ki med drugim vključuje ugotovitev napake tega proizvoda.

29 Zato je treba ugotoviti, da je v primeru odločanja o odgovornosti proizvajalca za proizvod z napako kraj dogodka, ki je vzrok za škodo, tisti kraj, kjer je bil zadevni proizvod izdelan.

30 Nazadnje, A. Kainz ne more uspeti s trditvijo, da bi se pri razlagi posebne pristojnosti s področja deliktov ali kvazideliktov moral poleg interesa za učinkovito izvajanje sodne oblasti upoštevati tudi interes oškodovanca, da lahko vloži tožbo pri sodišču države članice, kjer prebiva.

31 Ne samo, da je Sodišče že poudarilo, da člen 5, točka 3, Uredbe št. 44/2001 ne zagotavlja ravno večjega varstva šibkejši stranki (glej v tem smislu sodbo z dne 25. oktobra 2012 v zadevi Folien Fischer in Fofitec, C-133/11, točka 46), ampak je treba tudi pripomniti, da razlaga, ki jo predlaga A. Kainz in v skladu s katero je kraj dogodka, ki je vzrok za škodo, tisti kraj, kjer je bil zadevni proizvod prenesen na končnega potrošnika ali vmesnega prodajalca, tudi ne zagotavlja, da bi lahko ta potrošnik v vsakem primeru vložil tožbo pri sodiščih kraja svojega stalnega prebivališča, saj bi lahko bil ta kraj drugje, celo v drugi državi.

32 V vsakem primeru je morebitna nezmožnost, da se na podlagi objektivnih meril, izbranih za razlago člena 5, točka 3, Uredbe št. 44/2001, določi pristojnost sodišča države članice, kjer ima tožeča stranka stalno prebivališče, v skladu s splošnim pravilom, navedenim v točki 21 te sodbe, ki določa pristojnost sodišča, kjer ima tožena stranka stalno prebivališče.

33 Ob upoštevanju navedenega je treba na postavljeni vprašanji odgovoriti, da je treba člen 5, točka 3, Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da je v primeru odločanja o odgovornosti proizvajalca za proizvod z napako kraj dogodka, ki je vzrok za škodo, tisti kraj, kjer je bil zadevni proizvod izdelan.

Stroški

34 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

Člen 5, točka 3, Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah je treba razlagati tako, da je v primeru odločanja o odgovornosti proizvajalca za proizvod z napako kraj dogodka, ki je vzrok za škodo, tisti kraj, kjer je bil zadevni proizvod izdelan.

Podpisi